

Suriye İç Savaşı ve El Nusra Cephesi

Giriş

Suriye'de devam eden iç savaş ve bölgede artan şiddet eylemleri Ortadoğu ve dolayısıyla tüm dünya için büyüyen bir tehdit konumundadır. Suriye'de elli yılı aşkın süredir iktidarda bulunan Baas rejiminin, Mart 2011'de demokrasi isteğiyle sokağa çıkan kitlelere çok sert karşılık vermesiyle başlayan çatışmalar bir şiddet sarmalına dönüşmüş ve gittikçe yoğunlaşan bu şiddet bölgenin genelinde mezhepsel ve etnik ayrışmaların artmasına neden olmuştur.

Esed rejimi, Nusayri yerel milisler ve Lübnan'daki Hizbullah ile ortak bir cephe oluştururken dağınık durumdaki muhalifler bu güçlü cepheye karşı bir birliktelik kuramamıştır. Esed rejimi tarafından halka yönelik artan şiddet, muhalif gruplardan radikal İslam tabanlı, özellikle selefi düşünceye yakın olan ve aşırı şiddet uygulayarak rejim ve destekçileri ile mücadele eden örgütlerin öne çıkmasına neden olmuştur.

Suriye'deki rejim karşıtı ayaklanmanın, Tunus, Mısır ve Libya'da olduğu gibi sonuca ulaşamaması ve rejim güçleri ile silahlı muhalif gruplar arasındaki çatışmaların iç savaş niteliği almasının sebepleri olarak çeşitli iç ve dış etkenler gösterilmektedir. Bunlar arasında Rusya ve İran'ın Baas rejimine verdiği destek, sivil muhalefetin iyi koordine olamaması ve El Kaide bağlantılı örgütlerin varlığı nedeniyle Batı'nın muhaliflere des-

Ömer Faruk Cantenar, Dr., NATO Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi; cantenar@gmail.com
Osman Mülayim, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi; mulayim19@gmail.com

tek vermekte istekli davranmaması gibi hususlar öne çıkmaktadır (Arango vd., 2012).

Suriye'de meydana gelen üç gelişme uzun dönem etkile- ri nedeniyle önemli görülmektedir. Bunlardan ilki aşırılıkların yeniden yükselmesine neden olunmasıdır. Suriye, gün geçtikçe artan bir şekilde, gönüllü savaşçıların askeri eğitim aldığı ve silahlı cihat anlayışının büyüüp geliştiği bir ortam halini almaktadır. 1980'lerde bazı din adamlarının dünya Müslümanlarını Afganistan'da Sovyet saldırılarına karşı mücadele etmeye davet ettiği gibi, bugün de Sünni din adamları Müslümanları Suriye'deki muhaliflere yardım etmeye çağırmaktadır. İkinci olarak Suriye'de istikrarın tekrar sağlanması gittikçe zorlaşmaktadır. Esed rejimi yıkıldığı takdirde dış güçlerin desteği ile bölgedeki örgütlerin devlet yönetimini ele geçirmek için aralarında mücadeleye girecekleri beklenmektedir. Üçüncü muhtemel etki ise bölgede tecrübe kazanan militanların dünyanın herhangi bir yerinde terör eylemleri gerçekleştirebilme ihtimalinin ortaya çıkmasıdır (Jones, 2013, s. 52-54).

Irak'ta, Amerika Birleşik Devleti (ABD) işgali sırasında Sünni nüfusun yaşadığı bölgelerde ortaya çıkan El Kaide bağlantılı oluşumlar, özellikle ABD askerlerinin Irak'tan ayrılması ve Şii ağırlıklı Irak yönetimin Sünni halkı yönetimden dışlama- sı neticesinde bölgede taban bulmaya başlamış, neticede Irak El Kaidesi zamanla güçlenmiştir. Suriye'de çatışmaların başlamasının ardından Irak El Kaidesi'nin yardımcıları ile El Nusra Cephesi (ENC) kurulmuştur.

Suriye'de rejime karşı mücadele veren silahlı muhalifler; ılımlı ve radikal örgütler olarak gruplandırılabilir. Radikaller arasında sayılan ve birçok ülke tarafından terör örgütü olarak nitelendirilen Irak Şam İslam Devleti (İŞİD) ve ENC El Kaide bağlantılı olmaları nedeniyle dikkat çekmektedir. ENC binlerce militanı ve diğer gruplara kıyasla askeri yetenekleri ile Suriye'deki en önemli örgütlerden biri olarak nitelendirilmektedir (Benotman ve Blake, 2013).

1. El Nusra Cephesinin Kuruluşu

ENC, El Kaide'ye bağlı olarak hareket eden Irak İslam Devleti örgütünün çabası ile kurulmuş ve lojistik desteği ile büyümüştür. El Kaide unsurlarının bölgeye yerleşmeleri 2000'li yılların başlarına kadar götürülmektedir (Jones, 2013, s. 54). Bu tarihlerde ElKaide liderlerinden Ebu Musab Zerkavi' Afganistan'da kendisiyle beraber mücadele eden birçok militanı Suriye ve Lübnan'a sevk etmiştir. Bu sayede Suriye ve Lübnan'da El Kaide için gerekli altyapı oluşturulmuştur. Bu militanlar Irak'a gelen gönüllü savaşçılar için “misafir evler” tesis etmiştir. Suriye, kaçakçılık ve suç örgütlerinin yardımı ile 2003'te Irak'ta savaşan yabancı militanların ana geçiş noktası haline gelmiştir (Benotman ve Blake, 2013). Bu süreçte Suriye hükümeti Irak'ta ABD'ye karşı savaşan militanlara destek olmuştur (Arango vd., 2012).

2011 yılında Suriye'de özgürlük hareketleri başladığında Irak İslam Devleti örgütünün militanları Suriye'ye geçiş yaparak Ebu Muhammed Culani'nin liderliğinde ENC'yi oluşturmuştur (Jones, 2013, s. 55). ENC, Culani tarafından 24 Ocak 2012'de resmen ilan edilmiş olsa da bazı lider ve komuta kademesi ile yapılan mülakatlarda grubun ilk olarak Temmuz 2011'de oluşturulduğu anlaşılmaktadır (Lister, 2013). Cephenin önemli liderlerinden biri olan Ürdünlü Ebu Enes Sahabi daha ayaklanmanın üçüncü ayında bölgeye giriş yapmıştır (Dursunoğlu ve Eren, 2014, s. 943). Bu sırada birçok militanın da Suriye'ye geldiği bilinmektedir. ENC yöneticileri Ekim 2011-Ocak 2012 tarihleri arasında Şam ve Humus illerinde bir dizi toplantı icra etmiştir. Bu toplantılar neticesinde ENC'nin kurulmasına karar verilmiştir (Benotman ve Blake, 2013).

Ebu Musab Zerkavi, (1966-2006), Usame bin Ladin ile birlikte Afganistan'da yöneticilik yapmış Ürdünlü bir askerdir. ABD tarafından birçok terör eyleminin azmettiricisi olarak suçlanmış, Irak'taki El-Kaide örgütünün liderliğini yapmış ve Haziran 2006'da Irak'ta öldürülmüştür (<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/06/08/>)

Nusra terimi “birine yardım etmek amacıyla telaş etmek” anlamında kullanılmaktadır. Hz. Muhammed hicretten bir yıl evvel Medinelilerle Mekke’de buluştuğunda, Medineliler “nusra”, yani Medine’ye hicret gerçekleştiğinde yardım sözü vermişlerdir. Cephe terimi ise bir amaçla belirli bir bölgede askeri mücadeleye anlamına gelmektedir (Jones, 2013). El Nusra Cephesi, örgüt için kullanılan kısaltılmış bir isimdir. Örgütün asıl adı Jabhat al-Nusra li-Ahl Bilad al-Sham (Şam), Arapça’da “Büyük Suriye İnsanlarının Yardımına Koşan Cephe” anlamına gelmektedir. Bilad al-Sham terimi Arap Yarımadasının komşusu olan kuzey toprakları ifade etmektedir. Kastedilen bu bölge tarihte Emeviler tarafından kontrol edilmiş olan topraklardır. Bugün bu topraklar üzerinde Suriye, Lübnan, Ürdün, İsrail ve Filistin devletleri bulunmaktadır (The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013, s.3). ENC, bazı kaynaklarda “zafer cephesi” olarak da ifade edilmektedir (kavkazcenter.com, 2013).

Örgütün lideri Ebu Muhammed el Cu1ani’nin Suriye’nin Golan Tepeleri bölgesinden olduğu bilinmektedir. 2003 yılında Irak’ta ABD askerlerine karşı Irak El Kaidesinde savaşmıştır. Culani’nin liderliğinin Irak’ta elde ettiği bu tecrübeye istinaden örgütte kabul edildiği tahmin edilmektedir. Culani, gizliliğe çok önem vermesi nedeni ile hakkındaki bilgileri saklamakta başarılı olmuştur. Üst düzey komutanları ile yaptığı toplantılarda dahi yüzünün örtülü olduğu bildirilmiştir. Otuzlu yaşların sonunda veya kırklı yaşların başında olduğu tahmin edilmektedir (Benotman ve Blake, 2013).

ENC kuruluşundan itibaren Suriye rejimine karşı yüzlerce eylem gerçekleştirmiştir. Örgüt özellikle isyanın başladığı Güneybatı Suriye’deki Dara bölgesinde yoğun askeri eylemlerde bulunmuş, Suriyeli hükümet ve askeri yetkililere ve Suriye güvenlik güçlerine yönelik intihar saldırıyla dikkat çekmiştir (The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013).

Örgüt, ortaya çıkışından itibaren ilk altı ay içinde, Ocak-Haziran 2012 döneminde, şehir merkezlerindeki düzinelerce sivilin

ölümüyle sonuçlanan bombalama eylemleri ve Suriye rejimine yakın sivil hedeflere yönelik gerçekleştirdiği saldırılar nedeniyle halktan tepki almış ve tipik bir terörist örgüt olarak görülmüştür (Lister, 2014a). ABD Aralık 2012'de ENC'yi terör örgütleri listesine eklemiştir (airporthaber.com, 2014).

Irak El Kaide'sinin bir kolu olarak kurulan ENC daha sonra Irak El Kaide örgütünden ayrıldığını ve El Kaide'nin Suriye'deki temsilcisi olduğunu duyurmuştur. Nitekim Mayıs 2013'te ENC'nin El Kaide'ye ve lideri Eymen Zevahiri'ye bağlılığını açıklamasının ardından BM Güvenlik Konseyi, 31 Mayıs 2013'te aldığı bir kararla ENC'yi terör örgütleri listesine eklemiştir (airporthaber.com, 2014).

El-Kaide lideri Eymen Zevahiri'nin 7 Nisan 2013'te Suriye'de İslam devleti kurulması için çağrıda bulunması üzerine Irak El Kaidesi olarak bilinen Irak İslam Devleti Örgütü'nün lideri Ebu Bekir Bağdadi 8 Nisan 2013'de Suriye'deki ENC ile birleştiklerini Irak-Şam İslam Devleti'ni kurduklarını ilan etmiştir. El-Kaide'nin Suriye kolu olan ENC'nin lideri Culani ise birleşme açıklamasını yalanlayarak, El-Kaide lideri Eymen Zevahiri'ye biat ettiklerini açıklamıştır (Dursunoğlu ve Eren, 2014, s. 948).

Zevahiri 9 Haziran 2013'de yaptığı açıklamada Bağdadi'nin kimseye danışmadan aldığı birleşme kararının geçersiz olduğunu bildirmiştir. Zevahiri mesajında, ENC'nin el-Kaide genel liderliğine bağlı Suriye'deki bağımsız kolu olduğunu, Bağdadi'nin liderliğini yaptığı Irak İslam Devleti'nin sorumluluk alanının ise Irak olduğunu belirtmektedir. Buna rağmen Bağdadi'ye bağlı olan grup Irak Şam İslam Devleti (İŞİD) adıyla, Culani'ye bağlı grup El-Nusra adıyla eylemlerini devam ettirmektedir. Hatta bu iki örgüt Suriye'de taban kazanmak için çatışmaktan kaçınmamaktadır (Dursunoğlu ve Eren, 2014).

Türkiye'de de ENC, Terörizmin Finansmanının Önlenmesi mevzuatı kapsamında 21 Mayıs 2014 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla, Irak El Kaidesi'nden bağımsız bir örgüt olarak, "Al-

Nusra Front for the People of the Levant” ismiyle terör örgütü olarak listelenmiştir. Söz konusu Bakanlar Kurulu kararı 3 Haziran 2014 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak, yürürlüğe girmiştir. Böylece, ENC Türkiye’deki mevzuata göre bağımsız bir terör örgütü olarak tanınmış durumdadır (Anadolu Ajansı, 2014).

2. EI Nusra Cephesinin Amaç ve İdeolojisi

ENC yöneticileri örgütün kuruluşunun resmi olarak ilanından önce, Ekim 2011-Ocak 2012 tarihleri arasında Şam ve Humus illerinde bir dizi toplantı icra etmiştir. Bu toplantılar neticesinde beş ana amaç ortaya çıkarılmıştır. Bunlar;

- a) Mevcut cihatçıları bir araya getirerek bir birlik oluşturmak,
- b) Suriye’deki çatışmanın İslami boyutunu güçlendirmek ve buna yönelik bir bilinç ortaya çıkarmak,
- c) Örgütün askeri kabiliyetlerini arttırmak maksadıyla silah ve militan temini için fırsatlar oluşturmak ve bu amaçla kendi kontrolü altında bölgeler bulundurmak,
- d) Suriye’de İslami bir devlet kurmak,
- e) Büyük Suriye Halifeliğini kurmaktır (Benotman ve Blake, 2013).

Nusra cephesine göre şeriatı uygulamayan hükümetlerin varlığı haramdır. Bu nedenle cephenin amacı Allah’ın kurallarının İslam dininde özel bir yeri bulunan Suriye ve Şam’da yeniden uygulanmasını sağlamaktır (Benotman ve Blake, 2013). Bir el-Cezire muhabirine göre ENC’nin amacı Suriye, Ürdün, Lübnan ve Filistin’de İslam devleti kurmaktır. Yine Esed rejimi tarafından yaralı olarak yakalanan bir intihar bombacısı ifadesinde “Cephenin amacı Allah’ın emirlerini uygulamak, İslam Halifeliğini kurmak” demiştir (The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013, s. 40).

Culani, 2013 yılı yarısına kadar El Kaide ile bağlantılı olduğunu açıkça dile getirmekten kaçınmıştır. Nisan'da Bağdadi'nin IŞİD'i ilan ederek iki örgütün birleştiğini açıklamasının ardından kendilerinin El Kaide'ye bağlı olduğunu açıklamak zorunda kalmıştır. Culani'nin Irak El Kaidesi ile bağlantısını sıırlamasının ve El Kaide yerine ENC ismini korumasının nedeni olarak; Irak El Kaidesi'nin Irak'ta uyguladığı aşırı şiddetin halk üzerinde yarattığı olumsuz algı nedeniyle kendi grubunun Suriye'de bu şekilde algılanmasının önüne geçmek isteğı olabileceğı belirtilmektedir (Lister, 2013).

ENC'nin Irak İslam Devleti ile birleşmeye karşı çıkmasının iki sebebi olduğu belirtilmektedir. Birincisi IŞİD'in masum insanları ayırt etmeksizin gerçekleştirdiğı saldırıların bölge halkı tarafından tepkiyle karşılanması; ikincisi ise IŞİD'in bazı Müslüman çevrelerce itici bulunması ve bu nedenle özellikle zengin İslam ülkelerinden gelen yardımların tehlikeye girebileceğı düşüncesidir(The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013, s. 3).

ENC'nin kuruluşunu ilan eden 24 Ocak 2012 tarihli bir video görüntüsünde Culani, Esed rejimini devirmenin mücadelenin sadece yarısını oluşturduğunu, örgütün ana hedefinin rejimi tamamen yıkmak ve dini kurallara göre yönetilen bir İslam devleti kurarak “şeriatı yeniden dünyada uygulanmasını sağlamak” olduğunu belirtmiştir. Aralık 2012'deki başka bir video görüntüsünde Suriye rejimini devirip Batı tarzı bir rejim getirmek isteyenleri uyarmıştır (The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013, s. 41).

ENC'nin ideolojik olarak El Kaide'den etkilenmekle birlikte onlar gibi tüm dünyaya yönelik amaçlar taşımak yerine daha bölgesel amaçları olduğu da belirtilmektedir. Örneğın ENC yöneticilerinden biri olan Ebu Hassan, el-Cezire'ye yaptığı bir açıklamasında “eğer El Kaide burada İslam hukuku ve adaletini tesis etmek istiyorsa, biz onlarla beraberiz” demiştir. Yine örgüt yöne-

ticilerinden biri olan Ebu Lokman'a “El Kaide ile ENC'nin ortak hareket edip etmediği” sorulduğunda cevap olarak “biz hepimiz aynı terminolojiyi kullanıyoruz, fakat bizim El Kaide ile işimiz olmaz. Biz Suriyeliyiz” demiştir (The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013, s. 39).

ENC kendisini Suriye davasına adanmış ve yerel katılımlarla savaşçı sayısını amıran bir isyan grubu olarak tanımlamaktadır. Culani, grubunu El Kaide'nin uluslararası ajandasını takip etmekten çok Suriye devriminin bir hizmetkârı olarak göstermeye çalışmaktadır. Bir görüş bu örgütün tamamen Suriye isyanına yönelik olarak ortaya çıkmış yerel bir isyancı grup olduğunu iddia etmektedir Bu bakış açısına göre ENC liderinin El Kaide'ye bağlılık yemini etmesi bir saygı gösterisi olarak algılanmalıdır. Bu saygı ilişkisinin dışında aralarında bir komuta kontrol ilişkisi bulunmamaktadır. Sonuçta El Kaide lideri Zevahiri neye karar verirse versin ENC'nin Suriye'deki varlığı farklı bir formatta oluşmaktadır ve ENC kendi otonomisini korumaktadır (Lucas, 2013a).

ENC'nin Arapça'da ki asıl adındaki (Jabhat al-Nusra li-Ahl Bilad al-Sham and Levant- Büyük Suriye İnsanlarının Yardımına Koşan Cephe) “Bilad al-Sham and Levant bölgesi” (Arap Yarımadası'nın komşusu olan kuzey topraklar) tarihte Emevîler'in² kontrolü altında bulunan topraklardır. Bu açıdan bakıldığında ENC'nin amacının bu topraklar üzerinde İslam Halifeliğini kurmak olduğu söylenebilir (The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013, s. 41).

20. yüzyılın başlarında Osmanlı Devletinin çöküşü ile Arap milliyetçileri bu bölgede Birleşik Arap Devleti kurmak için çaba

2 Emevîler, Dört Halife Döneminden (632-661) sonra Müslüman Arap İslam Devleti'ne egemen olan hanedandır. Ali bin Ebu Talib'in 661'de öldürülmesinden sonra başa geçen Emevîler, 750'de Abbasîler tarafından yıkılıncaya kadar hüküm sürdürmüş (http://www.britannica.com/EBchecked/topic/613719/Umayyad-dynasty).

sarf etmiştir. Ancak Ortadoğu'daki siyasi düzenlemeler ulus devletlerin ayrı ayrı gelişmelerine yol açmıştır. Ancak Mısır Cumhurbaşkanı Cemal Abdül Nasır gibi aktörler Arap milliyetçiliğini ve Birleşik Arap Devleti kurma vizyonunu sürekli yeşil tutmaya çalışmıştır. ENC ve diğer selefi-cihadi örgütler bu sömürgeci yapay sınırların ortadan kaldırılmasını savunmaktadır (The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013, s. 43).

ABD istihbaratı ENC'nin Amerikan topraklarına saldırma-ya yönelik amaçları olduğunu belirtmektedir (Daragahi, 2014). Johnson'a (2013) göre ENC kısa dönemde Esed rejimini devirmeyi amaçlarken uzun dönemde Ortadoğu'nun kalbinde Amerika ve müttefiklerine saldırarak bir mevzi kazanmayı amaçlamaktadır.

Daragahi'ye (2014) göre Culani, ABD ve Esed rejiminin destekçileri İran ve Rusya hakkında eleştiri yapsa da Levent Bölgesi dışında hiçbir bölgeyi saldırı ile tehdit etmemiştir. Küresel cihat ile olan bağlantılarına ve Zevahiri ile olan ilişkilerine rağmen ENC'nin milli bir Suriye ajandası takip ettiği gözlenmektedir. Çatışmaların başlamasından itibaren ENC, saldırılarını Suriye, Lübnan ve Irak dışında bir yere taşıyacağına yönelik bir işaret göstermemiştir.

Diğer taraftan özellikle İsrail kaynakları ENC'nin asılamacını gerçekleştirmek maksadıyla pragmatik davrandığını ilk amaçlarının Esed rejimini yıkmak, sonrasındaki asıl amacın ise sömürgeci yapay sınırları ortadan kaldırarak şeriatla yönetilen Büyük Suriye halifeliğini kurmak, bu bölgeyi Batı'ya, İsrail'e ve Batı yanlısı Arap ülkelerine karşı gerçekleştirilmesi planlanan cihadın merkezi haline getirmek olduğunu iddia etmektedirler (The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013, s. 45).

3. El Nusra Cephesinin Yapısı ve Eylem Stratejisi

ENC gizlilik politikasına çok önem vermektedir ve bu nedenle örgüt yapısı ile ilgili bilgilendirme yapmaktan kaçmaktadır. An-

cak halkı kazanmak için yayınladıkları propaganda dokümanlarında örgütün tanıtımını yapmaktadırlar. ENC ilk kurulduğunda yüz bin kişilik bir muhalefet cephesinde beş-altı bin kadar militanıyla söz sahibi olamamış ancak zamanla aldığı yönetsel tedbirlerle halk nezdinde ve muhalif cephede ağırlığını arttırmıştır. Örgüt öncelikle merkezi bir yönetim meclisi oluşturmuş ve bu meclise bağlı olarak görev yapan dini ve askeri liderler emir komutasında bölgesel yönetimler kurmuştur. Bu hiyerarşik yapısı ile etkili operasyonlar icra etmiş, sınırlardan militan, silah ve mühimmat geçişini idare edebilmiş ve böylece diğer muhalif gruplara kıyasla daha etkili olduğu gözlenmiştir (The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013, s. 58).

BM'nin 2014 yılı raporuna göre ENC'nin askeri, dini ve politik olmak üzere üç ayrı yapısı bulunmaktadır. Bunların hepsi Ebu Muhammed Culani komutasındadır. Culani, IŞİD'in halifeliliği ilanının ardından öncelikle Halep'te daha sonra da ENC'nin kontrolü altındaki diğer bölgelerde ayrı emirlikler ilan edeceğine dair niyetini açıklamıştır. Emirliğin ilanı IŞİD'in halifeliliği ilanının ardından yabancı savaşçıları kazanmaya yönelik rekabet yarışında onları bu “emirlik” markası altında harekete geçirerek ENC saflarına katma düşüncesinden kaynaklanmaktadır (UN Report, 2014, s.9).

ENC askeri yapısı Hamoud Kanah tarafından yönetilmektedir. Yardımcısı Mouaid Najar adında Faslı bir militandır. ENC askeri teşkilatı Şam gibi daha zayıf olunan bölgelerde gizliliği korumak adına hücre yapılar şeklindeyken, Halep'teki askeri birimler ise tugay, alay ve takım yapılanmasında yarı konvansiyonel bir askeri kuvvet şeklinde örgütlenmiştir (UN Report, 2014, s.9).

Hasaka bölgesindeki militanların eğitiminden Ürdün vatan-daşı ve Zarkavi'nin yeğeni Nadmi Halil Saleh sorumludur. Lojistik destek biriminin başında Anas Hasan Kitap ve Ebu Hamza bulunmaktadır. ENC'nin politik birimi Taysir el Katip tarafından

yönetilmektedir. Yargı biriminin başında Mosaab Salim İbrahim el-Hatani vardır. Örgütün “Genel Hizmetler Bölümü” adında kamu hizmetlerini ve diğer sosyal hizmetleri sağlamaktan sorumlu bir birimi daha bulunmaktadır. Örgütün sözcüsü Reduan Nemos, Ebu Firas adıyla da tanınan Afgan Savaşı gazisi bir Suriyelidir (UN Report, 2014, s.10).

ENC'nin tüm faaliyetleri çok sıkı bir hücre yapılanması içinde yürütülmektedir. Çoğu militan birden fazla kod ismi kullanmakta ve özellikle saldırılara aktif olarak katılanların ve tecrübe kazananların açığa çıkmamaları için yeni kod isim seçmelerine müsaade edilmektedir. Örgüte ihanetin İslam'a ve Müslümanlara ihanet olduğu gerekçesiyle gizlilik politikalarını ihlal edenleri ölümle cezalandırmaktadır. Örgüt, Suriye Rejimi ile savaştığı bölgelerde geniş bir istihbarat ağı kurmuştur (The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013, s. 55).

Örgüt kuruluşundan itibaren ilk altı ay içinde (Ocak-Haziran 2012) halk tarafından tepki alan ve birçok masum sivilin ölümüyle sonuçlanan bombalama tarzı eylem stratejisini Ağustos 2012'den itibaren radikal bir şekilde değiştirmiştir. ENC 2012-2014 yılları arasında şaşırtıcı bir şekilde Suriye'deki diğer muhalif gruplarla ortak çalışma ve bu ilişkileri sürdürme çabası göstererek pragmatik bir strateji takip etmiştir. Özgür Suriye Ordusu ve diğer dini referanslı örgütlerle koordineli olarak rejimin askeri hedeflerine saldırılar düzenlemişler ve bu şekildeki daha meşru görülen operasyonlarda aktif rol almışlardır (Lister, 2014a).

2012 ortalarından itibaren tüm Suriye'de diğer gruplarla birlikte eylemler yaparak daha profesyonel bir isyancı gruba dönüşen ENC Suriye'nin on dört valiliğinin on üçünde faaliyet göstermektedir. Etkileyici askeri yetenekleri ve süreklilik arz eden siyasi pragmatizmi sayesinde kısa sürede çoğunluk tarafından saygıyla kabul gören silahlı bir isyancı örgüt halini almıştır (Lister, 2014c).

Belçikalı Arap tarihçi Pieter Von Ostaeven, ENC'nin Suriye muhalefeti arasında kazandığı etkinliği şu sözlerle aktarmaktadır:

“Rejime karşı isyancılar tarafından kazanılan tüm çalışmalar ENC savaşıları tarafından yönetildi. Onlar daima en ön cephedeydiler, diğerleri her şey bittikten sonra ortalığı temizlemek için gelirlerdi. Çoğu isyancı grup ENC'nin rolünü ya destekler ya da kabul eder. Daha da ötesi, ENC radikal grupların birçoğunun yapamadığını başararak birçok sivilin hatta aşırı ideolojilerine karşı olanların bile gönlünü kazandı” (Daragahi, 2014).

Suriye'de bazı yerel ve bağımsız gruplar zamanla ENC'ye bağlılıklarını bildirmişlerdir. Bu gruplar ENC ile birlikte rejime karşı beraber hareket etmektedir. Örneğin Mayıs 2013'de Selefi Ahrar Şam el-İslami Hareketi ENC ile birlikte Şam dışında rejime ait bir konvoyu pusu kurduklarını açıklamıştır (Lister, 2013). Bu strateji bölgede örgüt lehine çok olumlu bir etki yaratmıştır. Aralık 2012'de örgütün ABD Dışişleri Bakanlığınca terör örgütü ilan edilmesi, diğer muhalif grupları bir araya getirmiş ve “Hepimiz El Nusra cephesiyiz” açıklamasıyla bu kararı protesto etmişler ve ENC'ye destek olmuşlardır (Lister, 2014a).

Örgütün kullandığı silahları Suriye'ye sınırı olan ve mülteciler nedeniyle sınır kontrolü oldukça zorlaşan Irak, Ürdün, Lübnan ve hatta Türkiye'den elde ettiği bilinmektedir. Silah kaynakları arasında ele geçirdikleri bölgelerde Suriye Ordusundan kalan silah ve cephane önemli bir oran oluşturmaktadır. ENC Suriye'de birçok askeri üssü diğer grupların da yardımı ile ele geçirmiş durumdadır. Bu nedenle ellerinde makineli tüfek, roketatar, havan, obüs, top ve hatta uçakları da içeren bol miktarda silah ve mühimmat bulunmaktadır. ENC'nin imkân ve kabiliyetleri bir terör örgütünden ziyade küçük bir ordunun imkân ve kabiliyetine yakın konumdadır. Örneğin Şubat 2013'te Örgüt, Thawra ilindeki Jarrah havaalanına ve Rakka ilindeki iki barajın kontrolünü ele

geçirmiştir. Ayrıca Ahrar el-Şam örgütü ile birlikte İdlip ilindeki Suriye Ordusu'na ait Taftanaz hava üssünü ele geçirmiştir. Ekim 2012'de Ha1ep'te Scud füzelerinin de bulunduğu bir üssü ele geçirmiştir (The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013, s. 59).

Terörist bir örgüt olarak tanımlanmasına rağmen, halka insani yardımlarda bulunması ve sosyal hizmetler vermesi nedeniyle örgüt, Suriyeliler arasındaki popülaritesi önemli ölçüde artırmıştır. Özellikle kontrol ettiği alanlarda kamu hizmeti sağlaması ve halka adil davranışlarına yönelik oluşan algı sayesinde rejime karşı savaşı en etkili gruplardan biri olarak görülmektedir (Peter, 2013).

Suriye'de ENC kontrolü altında bir kasabada Ekim 2012'de inceleme yapan bir gazetecinin (Ghaith Abdul-Ahad) silah tehdidin yanında politika ve sosyal programlar sayesinde halk üzerinde bir otorite kurmaya çalışan bu örgütün yaptıklarından yola çıkarak Suriye'deki çatışmaları anlamak isteyenler için önerdiği hususlardan biri şudur:

“Sahada savaşırken yerel halk için hizmet sunumu önemlidir. İsyanlılar ele geçirdikleri bölgelerde halk desteğini kazanmak ve varlıklarını uzun döneme yaymak için halkın temel ihtiyaçlarını karşılamaya soyunmaktalar. Elektrik, su ve ekmek gibi temel ihtiyaç maddelerinin sağlanıyor olması halk için büyük anlam ifade etmekte ve bunları sağlayan gruplara karşı daha sempatiyle yaklaşmaktalar” (Lucas, 2013a).

ENC, kontrol altında tuttuğu bölgelerde şeriat konseyleri ve dini komiteler oluşturarak kontrolü sağlamaya çalışmaktadır. Alkol tüketimi ve kadınların pantolon giymesi yasaklanmış, giyim mağazalarından vitrin mankenleri kaldırılmıştır (Jones, 2013, s. 56). Suriye'de ENC kontrolünde olan bölgelerde yaşayan örgüt hakkında her ne kadar şikâyetler duyulsa da çoğunluk ENC'den memnun olduğu ifade edilmektedir (Arango vd.,

2012).

İsrail kaynaklı bir rapor örgütün Alevileri ve Şiileri düşman olarak gördüğünü belirtmekte ve ENC'nin Hizbullah'ı İran'ın partisi (Hezb-İran) olarak nitelediğini ve Sünnileri yok etmeye çalışmakla suçlamakta ve bu nedenle Hizbullah'ın Suriye ve Lübnan'daki yaptıklarının cezasız bırakılmayacağını bildirmektedir. Diğer taraftan aynı raporda ENC'nin, Şii ve Alevilere karşı gerçekleştirdiği eylemleri, rejimin Sünnilere yaptığı zulmün bir karşılığı olarak gördüğü iddia edilmektedir. Bu rapora göre; ENC Mayıs 2013'te İmam Ali'nin dostu Hujr İbni Adi Kindi'nin türbesine saldırı düzenlenmiştir. Hz. Ali'nin kızları Zeynep ve Sakine'nin türbelerine ve daha birçok dini türbe ve mekâna saldırılar yapılmıştır. Tüm bu mekânlar Alevi ve Şiilerin sıkça ziyaret ettikleri dini mekânlardır. Bu saldırılar Sünni-Müslüman çevrelerce de kınanmıştır. Ancak Culani'nin 2013 Aralık'ta El Cezire'ye verdiği bir mülakatta daha ılımlı görünme çabası içinde olduğu belirtilmiştir. Culani, resmi açıklamalarında mezhepsel ve etnik ayrımcılığa girmemeyi tercih ettiğini, Suriye'de Aleviler ve Hristiyan azınlıklar da dâhil sivillerin hedef alınmasma karşı olduğunu, rejim sonrası oluşacak ortamdan endişe etmediğini çünkü İslam hukukunun azınlık haklarını gözettiğini belirtmektedir (The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013 s. 58)

ENC, Esed sonrası Suriye'de kendi hâkimiyetlerini tesis etmek için diğer muhalif gruplarla çatışmaya da göze almıştır. Uluslararası Güvenlik ve Terörizmle Mücadele Başvuru merkezinin tahminine göre Esed rejimi çöktüğünde ENC'nin ilk işi Suriye muhaliflerinin oluşturduğu koalisyonu hedef almak olacaktır (Johnson, 2013). ENC komutanlarından biri bunu şu şekilde savunmaktadır.

“Bekar Esed'i devirip ülkeyi yeni bir laik devlet kursunlar diye Özgür Suriye Ordusuna bırakmayız. Esed düştükten sonra Özgür Suriye Ordusu üç parçaya bölünecek. İlk grup evlerine ve

önceki yaşamlarına dönecekler, ikinci gruptakiler şeriatı hâkim kılmak için bize katılacaklar ve üçüncü gruptakiler de bize karşı dönüp bizimle savaşacaklar.” (Lucas, 2013b).

4. EI Nusra Cephesinin Militan Profili

ENC'nin lider kadrosunun ve militanlarının çoğu Suriyelidir. Militanların büyük bir kısmı 20-30 yaş arasındadır (UN Report, 2014, s. 9). Peter'a (2013) göre; “Bu aşırı gruplara katılanların çoğu aslında radikal İslamcı veya Selefi olmayıp, ancak bu şekilde temel yaşam kaynaklarına ulaşabilmektedirler. Gerçekte bu radikal grupların çoğunluğu Suriyeli milliyetçilerden oluşmaktadır.”

ENC militanlarının diğer rejim muhalifi örgütlerle kıyaslandığında çok cesaretli ve yetenekli olduğu belirtilmektedir. Bu militanlar Suriye'de sürdürülen mücadeleyi yıllardır özlemi duyulan bir hayalin gerçekleşme fırsatı olarak algılamaktadır. Elde edilen başarıların da etkisiyle Örgüt yetenekli militanların tercihi haline gelmekte, yeni katılan militanların eğitimi tecrübeli militanlar tarafından sağlanmakta ve daha çok silah temin edebilmektedir. ENC militanlarının diğer muhalif gruplara kıyasla daha profesyonel ve kararlı oldukları gözlenmiştir (Arango vd., 2012). Ayrıca örgütün militan temininde diğer örgütlere kıyasla daha seçici davrandığı, yeni militanlara ön saflarda görevlendirerek hem ideolojik olarak hem de cesaret açısından teste tabi tuttuğu belirtilmektedir (The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013, s. 104-106).

Suriye'de başlayan halk ayaklanmasının başarısız olması radikal ideolojilerin çekiciliğini arttırmıştır. Rejime karşı savaşan beş savaşçıdan birinin dini radikal ideoloji tabanlı olduğu belirtilmektedir (Peter, 2013). ENC'nin de birçok yabancı militanı bulunmaktadır. Şubat 2014 tahminine göre ENC, yaklaşık 12.000 kişilik bir güce sahiptir ve bunun yaklaşık dördü birini yabancı ülkelerden gelen savaşçılar oluşturmaktadır (Daragahi,

2014). Yabancı militanların büyük bir kısmı Ürdün, Tunus ve Suudi Arabistan'dan gelmektedir. Ayrıca Lübnan, Çeçenistan ve Libya'dan örgüte katılım yüksek seviyelerdedir. Bunların yanı sıra Belçika, Danimarka ve Fransa gibi Batı ülkelerinden de ciddi bir katılımın olduğu tespit edilmiştir (The Economist, 2014). Baker'a (2013) göre bu savaşçılar “Kosova, Arnavutluk, Çeçenistan, Norveç, Belçika, İngiltere Somali ve daha birçok yerden katılmaktalar. Hatta mevsimlik olarak Güney Asya, Kuzey Afrika ve Körfez ülkelerinden gelmekte”. Suriye'ye dışarıdan gelen militanlarının ülkelere göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 1. Suriye'ye Dışarıdan Gelen Militanlarının Ülkelere Göre Dağılımı

COUNTRY	MUSLIM POPULATION	NUMBER OF JIHADIS	% OF MUSLIMS WHO HAVE GONE TO FIGHT
ALGERIA	34,780,000	200	0.000575
AUSTRALIA	22,500,000	250	0.06
BELGIUM	10,500,000	250	0.039
CANADA	34,000,000	30	0.0032
DENMARK	5,500,000	100	0.044
FINLAND	5,300,000	30+	0.071
FRANCE	64,000,000	700+	0.015
GERMANY	82,000,000	About 300	0.007
INDONESIA	204,847,000	30-60	0.00003
IRELAND	4,300,000	25-30	0.07
KOSOVO	2,104,000	100-120	0.006
KYRGYZSTAN	5,927,000	10+	0.0002
MOROCCO	32,381,000	About 1,500	0.005
NETHERLANDS	16,500,000	120	0.013
NORWAY	4,600,000	40-50	0.035
RUSSIA	143,779,000	Over 800	0.005
SAUDI ARABIA	25,493,000	About 2,500	0.01
SINGAPORE	5,600,000	1	0.0001
SPAIN	45,211,000	51	0.005
SWEDEN	9,500,000	About 30	0.007
SWITZERLAND	8,300,000	About 10	0.002
TUNISIA	10,349,000	About 5,000	0.03
TURKEY	74,660,000	About 400	0.0005
UNITED KINGDOM	53,869,000	500	0.017
UNITED STATES	259,500,000	100+	0.004

Kaynak: (<http://edition.cnn.com/interactive/2014/09/syria-foreign-jihadis/>)

Batılı gözlemciler Suriye'deki Batı kökenli yabancı savaşçıların, tüm savaşanların sadece %10'u olduğuna ilişkin bir tahmin yapmış olsalar da, özellikle Avrupa ve Amerikalı yetkililer sa-

yaşa katılan vatandaşlarının sayısındaki artıştan endişe duymaktadırlar. Diğer taraftan IŞİD'in halifelik ilan etmesi ve Irak ile Suriye'de elde ettiği başarılar nedeniyle 2014 yaz döneminden itibaren bölgeye gelen yabancı savaşçıların çoğu IŞİD'e katılmayı tercih etmektedir (Baker, 2013).

Batılı ülkelerin esas korkuları bu savaşçıları eve döndüklerinde kazandıkları savaş tecrübelerini ve aşırı ideolojilerini de beraber getirecek olmaları veya daha kötüsü şiddeti bu ülkelere taşıyacak olmalarıdır (Baker, 2013). Bu nedenle yabancı savaşçıların bölgeye intikalini önlemeye yönelik uluslararası işbirliği ve tedbirler 2014 sonbaharından itibaren oldukça artmıştır.

5. El Nusra Cephesinin Finansal Kaynakları

ENC kuruluş aşamasında Irak El Kaidesi tarafından mali olarak desteklenmiştir. Culani, Irak El Kaidesinden ayrıldığı ve Merkezi El Kaide'ye bağlılık yemini ettiği mesajında, Irak El Kaide Liderine kuruluş aşamasında verdiği mali destek için teşekkür etmiştir (The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013, s. 22). ENC, Suriye-Irak sınırını kontrol eden Irak El Kaidesi sayesinde kolaylıkla ve düzenli olarak silah, para ve eleman temin edebilmiştir (Johnson, 2013).

ENC Suriye'de rejime karşı savaşan gruplar arasında en iyi mali destek alanlardan biri olarak bilinir. Bu desteğin büyük bir kısmının Körfez Ülkelerinden geldiğine inanılmaktadır. Grubun aldığı bu destek, halka daha adil davranmasını ve kısa sürede hızla büyüyen muhalif gruplardan biri olmasını sağlamıştır (Peter, 2013).

ENC'nin finansal kaynakları hakkında açık kaynaklarda çok az bilgi bulunmaktadır. BM raporuna göre ENC geniş bir coğrafyadan gelen bağışlara bağımlıdır. Ortadoğulu zengin iş adamlarından ve bazı fonlardan birkaç milyon dolar aldığı bilinmek-

tedir. Fidyeye için adam kaçırmaya, Türkiye ve Ürdün sınırına yakın yerlerde haraç toplama ve Suriye'deki diğer silahlı gruplara silah satma çeşitli gelir elde etme yöntemleridir (UN Report, 2014, s.27).

Örgütün mali destek için selefi gruplara ve din adamlarına başvurduğu bilinmekte ve özellikle Kuveyt, Katar ve Suudi Arabistan'daki zengin El Kaide destekçilerinden yardım aldığı tahmin edilmektedir. Bu örgütü destekleyenlerin muhtemelen kendilerini gizlemek için Özgür Suriye Ordusu ve El Kaide ile ilişkisi olmayan diğer muhalif gruplara da yardım yaptıkları öne sürülmektedir (The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013, s. 23).

ENC'nin kontrol ettiği alanlarda petrol satışından yeterli seviyede gelir elde edeceği petrol üretim tesisi yok denecek kadar azdır. Ancak kontrol ettiği alanlarda kurduğu dağıtım şebekesiyle bir miktar petrol geliri elde etmektedir. Ayrıca örgütün Suriye'nin zengin kültürel mirasını pazarlayarak gelir elde ettiğine veya buna yönelik bir çaba içinde olduğuna dair kanıtlar bulunmaktadır (UN Report, 2014, s.27).

Örgütün silah temini için kurulmuş ağları da mevcuttur. Bunlar genellikle Arap ülkeleri tarafından satın alınmakta ve kaçakçılık ağı ile Irak, Ürdün, Türkiye ve Lübnan sınırlarından Suriye'ye sokulmaktadır. Bunun yanı sıra örgüte katılan yabancı militanlar gelirken yanlarında gerekli teçhizatları getirebilmektedir. Ayrıca bazı Körfez ve Batılı ülkelere ılımlı muhalif gruplara yapılan silah ve cephane yardımları da istenmeden veya satın alınarak ENC'nin eline geçebilmektedir. Örneğin 2013 başlarında S.Arabistan tarafından temin edilen Hırvat yapımı anti-tank silahları ve roketatarları Dera ilindeki ılımlı muhaliflere verilmiştir. Ancak bu silahların bir kısmı kısa süre sonra ENC'nin, ardından da IŞİD'in eline geçmiştir” (Lister, 2014e, s. 10).

6. Esed Rejiminin Politikaları

ABD'nin Irak'ta yürüttüğü savaş süresince El Kaide militanlarının destekçisi olan Beşar Esed Ortadoğu'da başlayan Arap ayaklanmalarının kendi ülkesine de sıçrayacağını tahmin etmiştir. Ancak muhalefetle anlaşmak yerine reform isteği ile sokağa çıkan halka çok sert müdahalede bulunmayı tercih etmiştir. Taviz vermeden aşırı şiddet kullanarak muhalefeti ve halk hareketlerini bastırmayı ve böylece iktidarda kalmaya devam etmeyi amaçlamıştır.

Esed'in temel stratejisi, ülkesindeki ayaklanmaları terör örgütleri ile ilişkilendirerek halka karşı uyguladığı şiddetin aslında terörle mücadele olduğunu dış dünyaya göstermeye çalışmaktır. Batı'nın ılımlı muhaliflere yeterli destek vermemesi ve neticesinde radikal yapıların rejim karşıtı cephede ağırlık kazanmasıyla Esed bu politikasında oldukça başarılı olmuştur (Totten, 2013, s. 30).

Suriye Rejimi muhaliflere karşı uyguladığı taktik ve teknikleri sürekli geliştirmiştir. Ayaklanmanın başladığı dönemde (Mart-Aralık 2011) hafif silahlar ve gaz bombaları ile protestoları bastırmaya çalışmış, ilerleyen süreçte mücadelenin şiddetini arttırmış; Ocak 2012'de ağır silahları, Nisan 2012'de taarruz helikopterlerini kullanmaya başlamıştır. Ağustos 2012'de savaş uçaklarını ve varil bombalarını devreye sokmuştur. Aralık 2012'de Scud füzelerini ve ardından kimyasal silah kullanmıştır (Lister, 2014e, s. 11-13). Suriye'de bulunan BM silah denetçileri tarafından yapılan inceleme sonucu Genel Sekreter Ban Ki-Moon'a sunulan raporda ülkede beş ayrı saldırıda kimyasal silah kullanıldığı bilgisi yer almaktadır (BBC Türkçe, 2014).

Suriye'de devrim gerçekleşmeden önce ordunun toplam personel sayısının 295.000 civarı olduğu bilinmekteydi. 2014'ün Nisan ayına kadar 35.600 civarı zayıf ve 100.000'e yakın yaralının olduğu tahmin edilmektedir. 50.000 civarı askerin ise muhalif tarafa geçtiği söylenmektedir. Bu durumda ordunun

110.000 kadar kuvveti kaldığı tahmin edilmektedir. Karşısındaki muhalif gruplara gücü düşünüldüğünde ordunun birden fazla noktada saldırı gerçekleştirebilme ihtimali bulunmamaktadır. Ancak Şebbiha' teşkilatının ve Hizbullah'ın desteği rejimin askeri gücüne oldukça katkı sağlayan unsurlardır (Lister, 2014e, s. 11-13).

Suriye'nin geneline yayılmış olan Hizbullah, Suriye Ordusunun başarısında çok belirgin bir rol oynamıştır. Özellikle 2000' li yıllarda elde ettiği şehir muharebesi tecrübesi sayesinde muhaliflerle başarılı bir mücadele etmeyi başarmıştır. Rejim kuvvetleri, Hizbullah ve Nusayri milislerin de yardımıyla hedef gözetmeksizin uyguladığı aşırı şiddet sayesinde ayakta kalmayı başarmışlardır (Lister, 2014e, s. 12-13).

Suriye Ordusu ile Hizbullah'ın başarılı işbirliği neticesinde Nisan-Haziran 2013 döneminde Kuseyr bölgesi ile ve Şam bölgesinde kaybedilen kasabaların ele geçirilmesiyle kuzeyde Humus ve Halep'e, batıda Tartus ve Lazkiye'ye giden önemli yol güzergâhlarının kontrol altına alınması sağlanmıştır (Lister, 2014e, s. 11).

Esed rejiminin şimdiye kadar dağılmamasının nedeni olarak sadece Rusya, İran ve Hizbullah'tan aldığı yardım ve destek değil Esed ailesinin yönetimdeki mevcut kritik pozisyonlarını koruyarak bölünmemiş olması, ordunun ve alevi toplumun yönetime olan desteklerini devamlı sürdürmüş olmaları gösterilmektedir (Johnson, 2013).

Sonuç ve Değerlendirme

ENC, kurulduktan sonra ilk altı ayda tipik bir terör örgütü olarak sivil halka ve kamu kurumlarına yönelik bombalı eylemlerde

3 Şebbiha teşkilatı 1980'li yıllarda gayri resmi olarak kurulduğu tahmin edilen silahlı bir teşkilattır. Bu teşkilatın 2011 yılında ayaklanmaların başlamasıyla halkın içine karışıp rejim için istihbarat temin ettiği yönünde söylentiler bulunmaktadır (<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14.482.968>).

bulunmuş ve ardından stratejisini büyük oranda değiştirmiştir. Örgüt, Ağustos 2012'den itibaren diğer muhalif gruplarla işbirliği yaparak rejim güçlerine karşı ortak saldırılarda ön cephelerde mücadele etmiş, halka yönelik kamu hizmeti sağlama gayreti içinde olmuş ve neticede Suriyeliler ve ılımlı rejim muhalefeti arasında daha popüler hâle gelmiştir.

Mayıs 2014'te IŞİD'den gelen birleşme çağrısını bu örgütle çatışma pahasına kabul etmemiş ve örgütün yaptığı şiddet eylemlerine destek vermemiştir. Bu sayede IŞİD'in yaptıklarını tasvip etmeyen Müslüman çevrenin büyük bir kısmından destek bulabilmiştir.

ENC Suriye'nin her tarafında farklı fraksiyonlar şeklinde örgütlenmiştir. Örgütün eylemleri incelendiğinde farklı bölgelerde farklı uygulamalar ortaya koyduğu görülmektedir. Bu nedenle örgütün tek bir merkezden sürekli yönlendirilen bir stratejisi olmadığma yönelik bir algı oluşmuştur (Lister, 2014e)

Ülkenin güneyinde, Halep bölgesinde ve Türkiye sınırında bulunan İdlip'te ENC'nin ciddi bir etkinliği bulunmaktadır. Son dönemlerde özellikle Ürdün ve Türkiye sınır bölgelerinde ABD yardımlarıyla desteklenen ılımlı muhalefetin güçlenmesinden rahatsız olmuştur. Şu anda Suriye'de sekiz ayrı çatışma bulunmaktadır. Bunlar; 1. ılımlı Muhalifler-Rejim, 2. ılımlı Muhalifler-IŞİD, 3. ılımlı Muhalifler-Hizbullah, 4. IŞİD-Rejim, 5. IŞİD-Kürtler, 6. ENC-IŞİD, 7. Suriye'nin doğusundaki aşiretler-IŞİD, 8. ENC-Rejim. Lister (2014a) bunlara ek olarak ortaya çıkmak üzere olan dokuzuncu çatışmanın ENC ile ılımlı Muhalifler arasında olacağını belirtmiştir.

IŞİD'in Irak'ta peş peşe başarılar kazanması, Halifelik ilan etmesi ve Hasaka, Rakka ve Halep'teki askeri üslere ani baskınlar düzenlemesi, ENC'ye ciddi zarar vermiştir. Bir kısım ENC militanının IŞİD saflarına katıldığı ve dışarıdan Suriye'ye rejime karşı savaşmak için gelen yabancı savaşçıların IŞİD'i tercih ettiği görülmektedir.

ENC militanlara ile IŞİD militanları ile Suriye'de güç mücadelesine girmişler ve bazı bölgelerde çatışmışlardır. Ancak ABD ve diğer koalisyon güçlerinin IŞİD'e yönelik başlattığı saldırılar bu iki örgütün koalisyon güçlerine karşı geçici de olsa aralarında bir anlaşma yapmasını gündeme getirmiştir (Soufan Group, 2014).

Batı bloğunun ılımlı muhalefete yardımı ve IŞİD'in Suriye'de gün geçtikçe güçlenmesi ENC için hayati bir meseledir. Bu basıklar nedeniyle ENC'nin yeniden El Kaide'nin bilinen yüzüne dönüşerek aşırı şiddete kayması ihtimalinden bahsedilmektedir (Lister, 2014a). Ancak Lister(2014a); ENC'ye yönelik bir müdahalenin riskli olacağını ve Suriye'de birçok kişinin ENC'yi desteklediğini, onları düşman değil rejime karşı muhalefetin önemli bir aktörü olarak gördüklerini de belirtmektedir.

El Kaide bağlantılı bir örgütün Suriye halkı arasında taban bulması ve öncelikle bu bölgeyi kontrol edecek bölgesel bir devlet kurma hedefi ABD'yi ve Batı dünyasını endişelendirmektedir. El Nusra Cephesinin Suriye'de uyguladığı politika sayesinde El Kaide ideolojisinin radikal ve küresel bir istikametten yerel ve halka yönelik pragmatik bir yöne kayma ihtimali Batıyı korkutan önemli bir etkidir.

Batı'nın endişelerinden biri de Esed rejiminin çökmesi durumunda ENC'nin kontrolü ele alması ve bunun neticesinde oluşacak ortamın küresel güvenliğe ve ABD'nin güvenliğine olan etkisinin ne olacağıdır? Bazı yorumlar ENC'nin Esed'den daha çok ABD ulusal güvenliğine karşı bir tehdit olduğunu iddia etmektedir (Johnson, 2013). Batı'nın diğer bir korkusu da bir El Kaide grubunun halk tabanında bu kadar yoğun bir desteği arkasına almış olması ve bölgesel bir meşruiyet kazanmış olmasıdır (Lister, 2014a).

Bu nedenle Esed'in mevcut isyancılara ilişkin fazla endişe etmemesini gerektiren bir husus, ENC'nin Suriye'deki varlığı ile aynı zamanda ABD Ulusal Güvenliği için de bir tehdit teşkil ettiğine ilişkin oluşturulan algıdır (Johnson, 2013).

Diğer bir endişe konusu da, Esed rejiminin sona ermesiyle birlikte, Suriye'nin zayıf bir devlet olacağı ve bölgede merkezi bir kontrolün olamayacağı ihtimalidir. Zayıf ve otorite boşluğu olan devletlerdeki bu problem bu devletleri terör örgütlerine karşı hassas duruma getirmektedir. Merkezi bir otorite tarafından kontrol edilemeyen bu bölgeler terörist gruplar için adeta bir çekim merkezi ve güvenli yaşam alanı (safe heaven) haline gelmekte (Rice 2003) bu ise, özellikle ABD'nin menfaatlerine ters bir durum olarak görülmektedir (Johnson, 2013).

ABD için başka bir tehdit ise ENC'nin bölgedeki kitle imha silahlarını ele geçirmesi ve özellikle kimyasal silah yapabilecek hale gelmesidir (Riedel, 2013). İsrail kaynakları ise ENC'nin Suriye'de yönetimi ele geçirmesi ile Suriye'nin; İsrail, Ürdün ve Türkiye'deki ABD çıkarlarına saldırı için yeni ve oldukça yakın bir üs bölgesi olacağını belirtmektedir(The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, 2013, s. 62).

ENC'nin ortaya çıkması Esed'e karşı oluşturulmuş olan koalisyonla askeri yardımı amaçlayan Batı toplumu için bir tereddüt oluşturmuştur (Guosdev, 2013). Şayet ABD muhalifleri silahlandırıyor ise aynı zamanda ENC'yi de silahlandırmış olacaktır. Çünkü muhalif gruplardaki savaşçılar ENC ile gurur duymaktadır (Daragahi, 2014).

Suriye'deki çatışma dinamikleri değişkenlik arz etmektedir. Ancak ENC diğer örgütlere nazaran çatışmalarda daha ön plandadır. IŞİD'in hızla güçlenmesi ENC'yi zora soktuğu gibi aynı zamanda El Kaide'nin merkezi yönetimi içinde tehlike oluşturmaktadır. IŞİD Suriye sahnesinde yer almaya başladıkça El Kaide ENC'nin meşruluğunu pekiştirmek istercesine birçok tecrübeli üst düzey yetkilisini Suriye'ye sevk etmiştir (Lister, 2014a).

Suriye muhalefetinin zayıflığının ana sebebi, çok fazla politik, örgütsel ve askeri fraksiyondan oluşmasıdır. Suriye'de radikal dini örgütlerin ön plana çıkması, Esed rejiminin işine gelmektedir. Bu sayede muhalif grupların bir araya gelmesi gün

geçtikçe zorlaşmaktadır. Rusya ve İran bu terör örgütlerini öne sürerek Esed rejimine destek olmaya devam etmektedir. Ayrıca Esed bu örgütleri bir tehdit olarak kullanarak Alevi, Şii ve Hristiyan toplulukların birbirine kenetlenmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda daha seküler Sünnilerin muhaliflere katılmasını da engellemektedir.

El Kaide bağlantılı örgütlerin Suriye'de güçlenmesi Batı'nın ılımlı muhaliflere yeterince yardım etmesinin önündeki en büyük engeldir. Batı, istenilmeyen ellere geçme ihtimalinden dolayı silah desteğinde bulunmaktan çekinmektedir. Ancak Körfez ülkeleri radikal örgütleri desteklemekten geri durmamaktadır. Bu nedenle Suriye halkında Batı'ya karşı olumsuz bir duygu ortaya çıkmaktadır. Suriye'de Batının etkisi azalırken diğer bölge aktörlerinin etkisi artmaktadır.

ENC sadece rejime karşı El Kaide adına savaş vermemekte, aynı zamanda Suriye'nin geleceğine de ortak olmaya çalışmaktadır. Şu an Örgüt, rejimin yıkılmasına odaklanmış görünmektedir. Ancak rejim yıkıldıktan sonra ortaya çıkan boşluğu doldurmak için tüm muhalif gruplar arasında daha yoğun mücadelenin başlayacağı kesin görülmektedir. Bu da uzun dönemde Suriye'de istikrarın yeniden tesis edilmesinin oldukça çok zor olacağına işaret etmektedir.

KAYNAKÇA

- Airport Haber.com. (2014). “Havalimanlarında el-Nusra Alarmı”. www.airporthaber.com/havacilik-haberleri/havalimanlarinda-el-nusra-alarmi.html (erişim tarihi: 10.08.2014)
- Anadolu Ajansı. (2014). “Nusra Cephesi Terör Örgütü Listesinden Çıkarılmadı”. www.aa.com.tr/tr/s/346615 (erişim tarihi: 07.07.2014)
- Arango, T., Bernard, A. ve Saad, H., (2012). “Syrian Rebels Tied to Al Qaeda Play Key Role in War”. *The New York Times*. http://www.nytimes.com/2012/12/09/world/middleeast/syrian-rebels-tied-to-al-qaeda-play-key-role-in-war.html?pagewanted=all&_m0 (erişim tarihi: 30.08.2014).
- Baker, Aryn. (2013). “Western Governments are Increasingly Worried about Foreigners Going to Fight in Syria with Extremist Groups”, <http://world.time.com/2013/11/14/jihad-for-beginners-westerners-fighting-with-al-qaeda-in-syria/> (erişim tarihi: 01.08.2014)
- BBC News Middle East. (2012). “Syria Unrest: Who Are The shabiha?”, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14482968>, (erişim tarihi: 30.08.2014).
- BBC Türkçe. (2014). “Suriye’de Kimyasal Silahlar ‘Muhtemelen’ Kullanıldı”. http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2013/12/131212_suriye_kimyasal_saldiri (erişim tarihi: 30.08.2014).
- Benotman, Noman ve Blake, Roisin. (2013). “Jabhat al-Nusra A Strategic Briefing”. *Quilliam Foundation*, <http://www.quilliamfoundation.org/press-releases/quilliam-releases-new-strategic-briefing-jabhat-al-nusra/> (erişim tarihi: 20.10.2014).
- Cnn.com. (2014). “Syria's Foreign Jihadis: Where Do They Come From?”. <http://edition.cnn.com/interactive/2014/09/syria-foreign-jihadis/>. (erişim tarihi: 12.01.2015).
- Daragahi, Borzou. (2014). “A Gathering Force”. <http://www.ft.com/cms/s/0/cae1bf48-9341-11e3-b07c-00144feab7de.html#axzz3KHzTWZ9u>. (erişim tarihi: 27.09.2014).
- Dursunoğlu, Alptekin ve Eren, İsa. (2014). *Suriye’de Vekalet Savaşı*. İstanbul: Önsöz Yayıncılık.
- Encyclopedia Britannica, (2013). “Umayyad Dynasty”, <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/613719/Umayyad-dynasty>, (erişim tarihi: 27.09.2014).
- Gause, F. Gregory. (2014). “Beyond Sectarianism: The New Middle East Cold War”. *Brookings Doha Center, Analysis Paper*. <http://www.brookings.edu/research/papers/2014/07/22-beyond-sectarianism-cold-war-gause> (erişim tarihi: 22.07.2014).

- Jones, Seth G. (2013). "Syria's Growing Jihad". *Survival: Global Politics and Strategy*, 55,4. ss. 53-72.
- Johnson, Lisa Nannette Oliver . (2013) "What are the Operational Codes and Strategies of Jabhat al-Nusra that Determines a Threat to the Syrian leadership and Regime of Bashar Al-Assad and United States National Security". <http://www.researchgate.net/publication/251231202> (erişim tarihi: 05.07.2014).
- kavkazcenter.com.(2013). "Nusra Cephesi Lideri El Cezire'ye İlk Rapor-tajmı Verdi" www.kavkazcenter.com/tur/content/2013/12/21/9418.shtml. (erişim tarihi: 09.09.2014).
- Lister, Charles. (2013). "A self professed AQ Affiliate: Jabhat al-Nusra". www.jihadica.com/jabhat-al-nusra-a-self-professed-aq-affiliate. (erişim tarihi: 21.08.2014).
- Lister (2014a). "The 'Real' Jabhat al-Nusra Appears to Be Emerging". *The Huffington Post*. http://www.huffmgtonpost.com/charles-lister/the-real-jabhat-al-nusra_b_5658039.html. (erişim tarihi: 12.09.2014).
- Lister, Charles. (2014b). "Syrian Evolving Salafist Suffers a Crippling Blow". *The Huffington Post*. http://www.huffingtonpost.com/charles-lister/syrias-evolving-salafists_b_5795682.html (erişim tarihi: 11.10.2014).
- Lister, Charles. (2014c). "The Anti Jihadist Revolt in Syria". <http://www.brookings.edu/research/opinions/2014/01/19-anti-jihadist-revolt-syria-lister>. (erişim tarihi: 01.07.2014).
- Lister, Charles. (2014d). "Al Qaeda Disavows ISIS". *Brookings Institution*. www.brookings.edu/research/opinions/2014/02/03-al-qaeda-rejects-isis-lister (erişim tarihi: 17.10.2014).
- Lister, Charles. (2014e). "Dynamic Stalemate: Surveying Syria's Military Landscape". *Brookings Doha Center Policy Briefing*, <http://www.brookings.edu/research/papers/2014/05/19-syria-military-landscape-lister> (erişim tarihi: 15.08.2014).
- Lucas, Scott. (2013a). "Syria Special: Did Jabhat al-Nusra Pledge Allegiance to Al Qaeda?" <http://www.enduringamerica.com/home/2013/5/3/syria-special-did-jabhat-al-nusra-pledge-allegiance-to-al-qa.html>. (erişim tarihi: 11.08.2014).
- Lucas, Scott. (2013b). "4 Lessons From an Article on Jabhat al-Nusra". www.eaworldview.com/2013/07/syria-analysis-4-lessons-from-an-article-on-jabhat-al-nusra/ (erişim tarihi: 03.07.2014).

- Peter, Tom A. (2013). "Al Qaeda in Iraq and Syrian Rebel Group Jabhat al-Nusra Make It Official". <http://www.csmonitor.com/World/Middle-East/2013/0411/> (erişim tarihi: 11.08.2014)
- Riedel, Bruce. (2013). "Al Nusra: Al Qaeda's Syria Offensive". *Le Point International*. <http://www.lepointinternational.com/it/politica7medio-orient/971-al-nusra-al-qaeda-syria-offensive.html> (erişim tarihi: 03.08.2014).
- Soufan Group. (2014). "ISIS & NUSRA: Tactical Not Strategic Alliance". <http://soufangroup.com/tsg-intelbrief-isis-nusra-tactical-not-strategic-alliance/> (erişim tarihi: 19.11.2014).
- The Economist. (2014). "European jihadists". <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21614226-why-and-how-westerners-go-fight-syria-and-iraq-it-aint-half-hot-here-mum> (erişim tarihi: 20.10.2014).
- The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center. (2013). "The Al-Nusra Front (Jabhat al-Nusra)". <http://www.terrorism-info.org.il/en/article/20573> (erişim tarihi: 20.10.2014).
- Totten, Michael J. (2013). "Syria's Endgame Prospects Dim, Options Narrow". *World Affairs*, ss. 28-34.
- UN Report. (2014). "The Islamic State in Iraq and the Levant and the Al-Nusrah Front for the People of the Levent: Report and Recommendations Submitted Pursuant to Resolution 2179 (2014)". http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2014/815 (erişim tarihi: 20.11.2014).
- U. S. Department of Treasury. (2012). "Treasury Sanctions Al-Nusrah Front Leadership in Syria and Militias Supporting the Asad Regime". <http://www.treasury.gov/press-center/press-releases/pages/tg1797.aspx> (erişim tarihi: 20.10.2014).